

Олександр Холод, д-р філол. наук

ORCID ID: 0000-0002-6851-0176

e-mail: akholod@ukr.net

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, Івано-Франківськ

ПСИХОФОНОСЕМАНТИКА ВЛАСНИХ НАЗВ У РОМАНІ ВАСИЛЯ ЗЕМЛЯКА "ЛЕБЕДИНА ЗГРАЯ" ЯК ОЗНАКА СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОГО АРХЕТИПУ УКРАЇНЦІВ

Мета дослідження полягала в з'ясуванні психофоновсемантики власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя" як ознаки системи національного архетипу українців. Серед *методів* була обрана концепція холізму (загальний метод); аналіз і синтез, дедукція та індукція, кількісно-якісний метод, метод узагальнення й класифікації (загальнонаукові методи) й опитування, контент-аналіз за одиницею "слово" (галузеві методи).

Методика передбачала виписування в бланк опитування 46 власних імен із тексту роману Василя Земляка "Лебедина згряя" і розсилання респондентам завдяки соціальним мережам "Facebook", "Telegram", "Viber" і безкоштовній електронній пошті "Freemail". Отримані 23 заповнені бланки були проаналізовані.

Результати дослідження дозволили констатувати: у власних назв, що зустрічаються в романі Василя Земляка "Лебедина згряя", зафіксовано психофоновсемантичні ознаки. Згадані ознаки мають подібність до тих, що притаманні визначенням й описам ознак системи архетипів, які пропонували свого часу українські письменники, педагоги, психологи, енциклопедисти, культурологи й філософи Г. Сковорода, М. Гоголь, П. Куліш, П. Юркевич, О. Кульчицький, Д. Чижевський.

Ключові слова: психофоновсемантичні ознаки, звукобукви, звукосполучення, національний архетип українців.

Вступ. Сьогодні фіксуємо відсутність знань про те, чому психофоновсемантика власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя" [7] є ознакою системи національного архетипу українців. *Актуальність* досліджуваної проблеми може бути виражена двома позиціями: 1) донині не вивчалася психофоновсемантика власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя";

2) згадана психофоносемантика не ототожнювалася з проблемою експлікації елементів системи національного архетипу українців.

Дослідження психофоносемантики власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя" із позиції оцінки їх як ознак системи національного архетипу українців необхідно почати з урахуванням значення термінів "психофоносемантика" та "ознаки системи національного архетипу українців".

Психофоносемантикою далі будемо називати систему знань про реакції носія мовлення у процесах сприйняття й психічного відображення значення, що утворюється сполуками звуків і букв ("звукобукв"). Термін "звукобукви" вживаємо в робочому порядку для означення ефекту, що виникає під час сприйняття звучання фонем та алофонів, які зливаються зі звучанням букв у процесі їхньої вимови.

Перед уточненням значення, яке ми вкладаємо в термін "національний архетип українців", необхідно зазначити, що під терміном "архетип" ми маємо традиційне тлумачення: "наскрізні символічні структури культури, що асоціюють певний тематичний матеріал свідомого та підсвідомого функціонування людських цінностей" [11]. Виходячи з поданого визначення, тлумачимо "національний архетип українців" як певну культурну матрицю понять, що виражені універсальними на кшталт "земля", "поле", "матір", "батько", "родина", "віра", "Бог", "Божа Матір", "правда", "добро", "оселя", "господарство" тощо.

Історія дослідження проблеми

Згадані процеси детально вивчалися з позицій взаємодії звуків, букв і кольорів під час сприйняття досліджуваними віршованих творів [6], у сугестивній практиці підготовки біатлоністів [15], у процесах маркування статті в мовленнєвій діяльності [16]. Особливу увагу приділяли дослідженню кореляції звукобукв у процесі формування іміджу політиків [26; 27] та під час вивчення процесів інмутації суспільства завдяки журналістським текстам [29]. Серед дослідників відомі наукові розробки, що стосуються звукоподібності імен як структуроутворюючого фактору поетонімосфери [10].

Психофоносемантику дослідники [32; 35; 36] іноді порівнюють із фоносемантикою, або звуковою символікою і вважають, що

"у лінгвістиці звукова символіка – це подібність між звуком і значенням", або "форма мовної іконічності" [38]. Автори вказують на суттєву, на наш погляд, ознаку, яка наближує звуковий символізм до психофоносемантики: "Мовний звук може сприйматися як подібний не лише до звуків, але й до інших сенсорних властивостей, таких як розмір, зір, дотик чи запах, або абстрактних областей, таких як емоції чи оціночне судження. Така відповідність між мовним звучанням і значенням може істотно вплинути на форму мовлення" [38]. Відомо, що в сучасній маркетинговій комунікації активно застосовуються результати досліджень психофоносемантики [35; 36; 39; 41]. Розвиток і популярність фоносемантики дозволила дослідникам Університету Теннессі в м. Кноксвілл запропонувати студентам освітню програму "Кросс-лінгвістична фоносемантика" [33].

Дослідження фоносемантичних особливостей текстів гомерівської поеми "Іліада" (у перекладі) дозволили зробити висновок про те, що звуки в давньогрецькій поезії використовувалися для передавання певних смислів [40]. Для дослідження авторка оцінила 52 тисячі звуків (фонем) згаданого поетичного твору, що був опублікований англійською мовою як переклад у двох книгах Александера Поупа [1] у 1711 році. Звуки оцінювалися завдяки класифікації звуків із точки зору емоційного значення. Таку класифікацію запропонувала Синтія Вісселл із Лаврентіанського університету, що знаходиться в канадському м. Садбері. "Аналіз непередбачених ситуацій χ^2 -квадрат показав, що пасивні звуки в одних уривках переважно використовуються, а в інших – активні. Існувала також значна різниця між книгами (книга перша була більш активною) і чітка модель зростання та спаду в кожній із них у переважному використанні активних фонем" [40]. Як показують результати дослідження Синтії Вісселл, звуковий символізм, або психофоносемантичний ефект чітко фіксується в перекладі класичного гомерівського твору "Іліада".

Не менш цікавою є кореляція між визначенням досліджуваними розміру об'єкта й певним акустичними характеристиками голосних. Дослідники запропонували методіку експерименту, у якому "маніпулювали розміром на двох роз'ємних рівнях: фізичний розмір зображень, представлених під час експерименту (рівень

сприйняття), і неявний розмір об'єктів, зображених на малюнках (семантичний рівень)" [34]. Учасників експерименту просили виконати тест неявних асоціацій: "зображення маленьких об'єктів були більшими, ніж зображення великих об'єктів, тобто фактичне співвідношення розмірів на семантичному рівні було інвертованим на рівні сприйняття" [34]. Отримані результати дали можливість авторам констатувати, що досліджувані "зіставляли візуальні й акустичні стимули відповідно до змісту зображень (тобто передбачуваного розміру зображеного об'єкта), тоді як безпосередньо сприймані ознаки (тобто фізичний розмір зображення) мав лише незначний вплив на продуктивність учасників" [34]. Також результати тестування свідчили про те, що, не зважаючи на різні місця проведення експерименту (Німеччина і Японія), "культурне походження або рідна мова учасників мали лише незначний вплив на ефект" [34]. Здійснене дослідження ілюструвало істинність передбачення авторів дослідження про те, що "асоціації між сенсорними модальностями можуть бути мотивовані семантичною інтерпретацією пресемантичних стимулів" [34].

Спираючись на побіжний аналіз проблем психофоносемантики й фоносемантики, а також згідно з нашим баченням, фонетичний символізм, або психофоносемантика дозволяє передбачити, що звукові сполучення й звуки мови не лише пов'язані із значеннями, які досліджувані надають оточуючим предметам, а з тими предметами, які "записані" у пам'яті носія мовлення. Іншими словами, існує певна кореляція між звуковим символізмом, що фіксується в мовленні, і психічними процесами сприйняття й оцінювання як предметів сучасного оточення, так і предметів і процесів, інформація про які міститься у свідомості носія мовлення, тобто в його психічному досвіді.

Для уточнення провідних термінів, що вживаються в подальшому дослідженні, ми звертаємося до смислу, який виражений у терміні "національний архетип українців". До переліку ознак національного архетипу українців відносять "світ як книгу, "текст Бога", коли реальні речі трактують не тільки в природному статусі, а як знаки Божої мудрості чи Софії, земного втілення найвищих смислів" [11]. Під національним українським архетипом мають також ті стандарти свідомості, що "утворюють

психічні та поведінкові програми, впливають на особливості поведінки, мислення й бачення світу" [37]. Як зазначає П. Берест [37], за різними оцінками до переліку українських національних архетипів у різні часи автори відносили такі реалії:

1) "Магна Матер" – тип "доброї", "ласкавої", "плодючої" "Землі українського чорнозему" [11];

2) серце, принцип індивідуальності та джерело людяності [31];

3) мікросвіт, внутрішня людина, що втілює Бога [23: 559–606];

4) хутір, хутірська філософія [12; 17; 18–21]; "простір внутрішнього духовного розвитку людини в її єднанні з природою" [14];

5) Бог, "Христос – ключ до душі", Душа, "чути душу", краса природи, [4–5; 30].

Здійснене нами дослідження спирається на поняття, що виражене терміном "власні назви", або "оніми", під яким розуміємо "слова або словосполучення, які позначають індивідуальні об'єкти" [3]. Також ми визначаємо власні назви як номінацію будь-якого одинарного/неповторюваного об'єкта дійсності, як-от: власне ім'я чи прізвище людини, назва країни, регіону, населеного пункту, річки, гори, місцевості тощо. Відомо [8–9; 24], що власні назви, оніми, частіш за все мають конкретну семантику, первинний зміст якої іноді вже "стерся". Такі власні назви подібні до симулякрів (термін вживається в значенні, яке йому запропонував Ж. Бодрійяр [2]). Отже, надалі ми вживаємо термін "власні назви" як той, що означає як семантичну номінацію, яка зберіглася за іменем, і як семантичну номінацію, смисл якої може бути втрачений із часом чи замінений смислом номінації, які збігаються з реаліями сьогодення лише за деякими ознаками.

Неглибокий аналіз семантики термінів "психофоносемантика", "національний архетип українців" і "власні імена", а також семантика їх співвіднесення дозволили нам сформулювати основні атрибути подальшого пошуку.

Об'єктом дослідження ми обрали психофоносемантику власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина зграя", *предметом* – психофоносемантику власних назв у згаданому творі як ознаку системи національного архетипу українців.

Мета дослідження полягала в з'ясуванні психофоносемантики власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина зграя" як ознаки системи національного архетипу українців.

Методи й методика дослідження. Для досягнення поставленої мети ми звернулися до тих методів, які, на нашу думку, були валідними, або такими, що відповідали вивченню досліджуваного явища, процесу. До таких методів ми віднесли три групи: загальні методи, загальнонаукові й галузеві методи. Серед *загальних методів* ми обрали концепцію холізму, яка передбачає «цілісність світу як наслідок творчої еволюції, що спрямовується нематеріальним і непізнаваним "фактором цілісності"» [25]. *Загальнонауковими методами* в нашому дослідженні були обрані аналіз і синтез, дедукція та індукція, кількісно-якісний метод, метод узагальнення й класифікації тощо. Як галузеві методи нам слугували опитування й контент-аналіз за одиницею "слово".

Методикою дослідження ми визначили таку дослідницьку процедуру:

1) із тексту роману Василя Земляка "Лебедина зграя" [7] ми виписали 46 власних назв (наприклад, "Андріян", "Семиводи", "Сонячний камінь", "Рузя", "Отченашка", "Столипін", "Київ" та інші);

2) виписані власні назви оформили в таблицю [42; 43];

3) таблиця мала такі 4 колонки: 1 – № з/п; 2 – "Власна назва"; 3–4 – "Думка опитуваних", яка відповідно була поділена на дві колонки, а саме: колонку 3 – "подобається ("–", не подобається ("+")) і колонку 4 – "пояснення");

4) у соціометричних даних перед таблицею ми записали чотири рядки: 1-й рядок – "Ваш вік"; 2-й – "Місце народження"; 3-й – Місце теперішнього проживання" і 4-й рядок – "Ваша національність";

5) перед соціометричними даними в бланку опитування ми подали інструкцію: "*Ознайомтеся з тими іменами й назвами, що подано в колонці 2. У колонці 3 запишіть знак "+", якщо вам подобається ім'я чи назва, або запишіть знак "–", якщо не подобається. У колонці 4 поясніть причини того, чому вам подобається або не подобається ім'я чи назва"*;

б) бланк опитування був розісланий 40 респондентам завдяки соціальним мережам "Facebook", "Telegram", "Viber" і безкоштовній електронній пошті "Freemail", що базується на "ukr.net" – новинному інтернет-сервісі України;

7) отримані 23 заповнені бланки були проаналізовані нами за такими критеріями:

- а) кількість реакцій із показниками мінімального рівня вподобання власних імен;
- б) показники реакцій із показниками оптимального рівня вподобання власних імен;
- в) показники реакцій із показниками максимального рівня вподобання власних імен;
- г) кількість нетипових реакцій;
- д) кількість реакцій із вподобанням неприсмних звуків (звукобукв), а також звукосполучень (звукобуквосполучень);
- е) кількість реакцій із вподобанням присмних звуків (звукобукв), а також звукосполучень (звукобуквосполучень).

Результати дослідження. Аналіз даних таблиць, діаграм і циклограм [42; 43] дозволив нам зафіксувати конкретні особливості.

1. Із 40 розісланих нами запитів із проханням заповнити бланк опитування було отримано 23 (100 %) документи від 4 чоловіків (17,4 %) і 19 жінок (82,6 %), які виявилися українцями за національністю, віком від 18 до 22 років (18 років – 47,8 %; 19 років – 26 %; 20 років – 17,3 %; 21 рік – 4,3 %; 22 роки – 4,3 %). Усі респонденти народилися в Україні й до 24.02.2022 року (до початку російсько-української війни) проживали в Україні. Від початку війни (упродовж 13 місяців до дати проведення опитування) 3 респонденти-жінки (13 %) проживали й проживають за межами України: у Канаді (одна респондентка, або 4,3 %), Польщі (одна респондентка, або 4,3 %) і Бельгії (одна респондентка, або 4,3 %). Одна респондентка (4,3 %) з початку війни (за 13 місяців до участі в опитуванні) проживала все життя в м. Херсон (Україна). Одна респондентка (4,3 %) на час участі в опитуванні проживала в Житомирській області (Україна), одна респондентка (4,3 %) проживала в м. Київ упродовж 13 місяців

до дня опитування. Інші 17 респонденти (73,9 %) від народження й до участі в опитуванні проживали в Україні (Івано-Франківській, Львівській і Тернопільській областях).

2. Усі отримані дані умовно були диференційовані на такі 4 групи (див. табл. 1 далі):

Таблиця 1

Розподіл даних на групи за критерієм частотності вподобань респондентів

Група	Назва	Діапазон показників частотності
1	Мінімальний рівень вподобань	0 %–33 %
2	Оптимальний рівень вподобань	34 %–66 %
3	Максимальний рівень вподобань	67 %–100 %
4	Нетипові реакції	–

Примітки:

– перша група – показники *мінімального* рівня вподобання власних імен (до групи 1 були внесені показники, що були в діапазоні частотності від 0 % до 33 %);

– друга група – показники *оптимального* рівня вподобання власних імен (до групи 2 ми віднесли показники в діапазоні частотності від 34 % до 66 %);

– третя група – показники *максимального* рівня вподобання власних імен (від 67 % до 100 %);

– четверта група – показники *нетипових* реакцій (тих реакцій, які не повторювали загальної тенденції в прихильності чи неприязні до вподобання стимульних власних імен).

3. У першій групі (*мінімальні* вподобання респондентів; див. табл. 2 далі) частотними (30,4 %) виявилися 4 власні імені (Фаб'ян, Орфей Кожушний, Бубела й Парфен). Серед нечастотних (від 8,6 % до 17,4 %) опинилися імена Рубан (8,6 %), Панько Кабанник (17,4 %), Явтушок Голий (17,4 %) і Волохи (17,4 %).

Таблиця 2

Показники мінімального (від 1 % до 33 %) рівня вподобання досліджуваними жінками й чоловіками 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23)

Власні імена	Частотність (у %)
Фабіян, Орфей Кожушний, Бубела, Парфен	по 30,4 кожне ім'я
Перша Кінна, Кострома, Отченашка	по 26 кожне ім'я
Столипін, Прися	по 21,7 кожне ім'я
Панько Кабанник, Явтушок Голий, Волохи	по 17,4 кожне ім'я
Рубан	8,6

Нами було встановлено, що в першій групі (мінімальні показники вподобань власних імен) зустрічається звукобуква "А" в 12 % випадків, звукобукви "Н" і "О" – у 10 % випадків кожна, звукобукви "К" і "Р" – у 6 % випадків, а звукобукви "Е", "И", "Б" і "П" – у 5 % випадків кожна. На долю інших звукобукв, які зустрічаються у власних іменах (Фабіян, Орфей Кожушний, Бубела й Парфен, Рубан, Панько Кабанник, Явтушок Голий і Волохи) припадає 36 %.

4. У другій групі (оптимальні вподобання респондентів; див. табл. 3 далі) ми зафіксували серед частотних 7 власних імен: Клим Синиця, Петро Джура, Іванна Іванівна й Івасик (усі по 65,2 %); Андріян, Глинськ і Боніфатій Лясото (усі по 56,5 %). До нечастотних у групі 2 були віднесені такі 7 власних імен: Чебрець, Зінгер (обидва по 39,1 %); Рузя, Козова, Тихін, Савка Чибіс і Текля (усі п'ятеро по 34,7 %).

Таблиця 3

Показники оптимального (від 34 % до 66 %) рівня вподобання досліджуваними жінками й чоловіками 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23)

Власні імена	Частотність (у %)
Клим Синиця, Петро Джура, Іванна Іванівна й Івасик	по 65,2 кожне ім'я
Андріян, Глинськ і Боніфатій Лясото	по 56,5 кожне ім'я
Чебрець, Зінгер	по 39,1 кожне ім'я
Рузя, Козова, Тихін, Савка Чибіс і Текля	по 34,7 кожне ім'я

Домінування звукобукв "А" і "Н" (обидва показника по 9 %) ми зафіксували в другій групі реакцій респондентів – групі оптимального рівня вподобань власних імен, що записані в табл. 3 (див. раніше). У 7 % випадків зустрічається звукобуква "Г", по 6 % мають показники частотності звукобукв "К", "О", "Р" і "С". Лише в 5 % випадків зустрічається звукобуква "В". Інші звукобукви зустрічаються в 46 % випадків (кожна в діапазоні показників від 3 % до 1 %).

5. Серед результатів третьої групи (максимальні вподобання респондентів; див. табл. 4 далі) нам вдалося зафіксувати як вподобання з *високим* (від 90 % до 100 %) показником 5 власних імен: Даринка, Київ і Харків (усі три по 95,6 %); Мальва, Лук'ян (обидва по 91,3 %).

Середні показники (від 78,2 % до 86,9 %) були притаманні 8 власним іменам, а саме: Петро (86,9 %); Вавилон, Левко Хоробрий, Володя Яворський, Зелені Млини й Лебедине (усі п'ять по 82,6 %); Південний Буг, Сонячний камінь (усі по 78,2 %).

Низькими показниками в групі максимальних уподобань власних імен виявилися такі 5: Данько Соколюк, Зося й Водохреща (усі три по 73,9 %); Семиводи та Йордань (обидва по 69,5 %).

У групі 3 (максимальні вподобання власних імен) як домінуюча була зафіксована звукобуква "О" (11 %), за якою слідувала звукобуква "Н" (9 %). Інші чотири звукобукви ("К", "А", "В", "И") мали показники по 7 % частотності кожна, звукобукви "Е" і "Л" мали лише по 6 % частотності.

Таблиця 4

Показники максимального (від 67 % до 100 %) рівня вподобання досліджуваними жінками й чоловіками 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина згряя" (n = 23)

Власні імена	Частотність (у %)
Даринка, Київ і Харків	по 95,6 кожне ім'я
Мальва, Лук'ян	по 91,3 кожне ім'я
Петро	86,9
Вавилон, Левко Хоробрий, Володя Яворський, Зелені Млини й Лебедине	по 82,6 кожне ім'я
Південний Буг, Сонячний камінь	по 78,2 кожне ім'я
Данько Соколюк, Зося й Водохреща	по 73,9 кожне ім'я
Семиводи та Йордань	по 69,5 кожне ім'я

6. Порівняння кількості частотних (50 % + 1 %) звукобукв на мінімальному (від 1 % до 33 %), оптимальному (від 34 % до 66 %) і максимальному (від 67 % до 100 %) рівнях вподобання досліджуваними жінками й чоловіками 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" дозволило зафіксувати декілька фактів:

1) звукобуква "О" найчастіше (у 10,7 % випадків) вживається у власних іменах максимального рівня вподобань та у власних іменах мінімального рівня вподобань (у 9,4 % випадків); удвічі менше (у 5,6 % випадків) звукобуква "О" зустрічається у власних іменах оптимального рівня вподобань;

2) звукобуква "А" є частотнішою (у 11,6 % випадків) на мінімальному рівні вподобань власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя"; удвічі меншою (у 7,1 % випадків) звукобуква "А" зустрічається на оптимальному рівні вподобань власних імен;

3) частотною (у 4,2 % випадків) звукобуквою є "Ш", яка зустрічається на мінімальному рівні вподобань власних імен; тоді як на оптимальному й максимальному рівнях уподобань її вживання у власних іменах не фіксується (у 0 % випадків);

4) на максимальному рівні вподобань власних імен була зафіксована частотність звукобукви "Ь" (у 3,5 % випадків; разом із тим на оптимальному рівні вподобань частотність звукобукви "Ь" зменшується до показника "0,9 %", а на мінімальному рівні – до "0 %".

7. За частотністю, що вимірюється показниками 50 % + 1 %, на кожному рівні вподобань ми ідентифікували такі звукобукви (див. табл. 5 далі).

8. Порівняння показників частотності звукобукв у консонантних моделях власних імен, що *сподобалися* досліджуваним жінкам і чоловікам віком 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23), дозволило зафіксувати чітку тенденцію семантичної залежності частотності звукобукв від рівня вподобань респондентів. Оскільки високочастотними серед тих власних імен, які сподобалися респондентам, стали 4 імені ("Мальва", "Даринка",

"Левко Хоробрий" і "Сонячний камінь"), ми створили порівняльну табл. 6 (див. далі), щоб з'ясувати найчастотнішу (із чотирьох ідентифікованих) консонантну модель власного імені. Такою моделлю стала "МЛ'В", середнє арифметичне число, або коефіцієнт якої мав показник "4,5". Власне ім'я "Даринка" має консонантну модель "ДРНК" із коефіцієнтом 1,25, тоді як власні імена, що складаються з двох слів ("Левко Хоробрий" і "Сонячний камінь"), відповідно мали консонантні моделі "ЛВКХРБРЙ" (коефіцієнт 1,06) і "СН'ЧНЙКМ'Н" (коефіцієнт 0,46). Чіткий характер зафіксованої тенденції виразився в зменшенні показників від коефіцієнтів 4,5 до 0,46.

Таблиця 5

Порівняння кількості частотних (50 % + 1 %) звукобукв на мінімальному (від 1 % до 33 %), оптимальному (від 34 % до 66 %) і максимальному (від 67 % до 100 %) рівнях вподобання досліджуваними жінками й чоловіками 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23)

Максимальний рівень уподобань		Оптимальний рівень уподобань		Мінімальний рівень уподобань	
АВЛО		АВОІС		АБОПТУШ	
Голосні звуки	Приголосні звуки	Голосні звуки	Приголосні звуки	Голосні звуки	Приголосні звуки
АО	–	АОІ	–	АОУ	–
–	ВЛ	–	ВС	–	БПТШ

9. Результати порівняння показників частотності звукобукв у консонантних моделях власних імен, що *не сподобалися* досліджуваним жінкам і чоловікам віком 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23), ми відбили в табл. 7 (див. далі).

10. Серед тих власних імен, які не подобалися респондентам, виявилися три ("Волохи", "Явтушок Голий" і "Панько Кабанник") із відповідними коефіцієнтами "2,06", "0,97" і "0,92". Згадані коефіцієнти також мали чітку тенденцію до зменшення.

Таблиця 6

Показники частотності звукобукв у консонантних моделях власних імен, що *сподобалися* досліджуванним жінкам і чоловікам віком 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23)

Мальва (одне слово) 4		Даринка (одне слово) 4		Левко Хоробрий (два слова) 8:2 = 4		Сонячний камінь (два слова) 9:2 = 4,5	
Консонантна модель імені		Консонантна модель імені		Консонантна модель імені		Консонантна модель імені	
Частот- ність	САЧ	Частот- ність	САЧ	Частот- ність	САЧ	Частот- ність	САЧ
М – 2,1 Л – 6,4 Ь – 3,5 В – 6,4		Д – 5 Р – 0 Н – 0 К – 0		Л – 6,4 В – 6,4 К – 0 Х – 2,1 Р – 0 Б – 2,1 Р – 0 Й – 0	2,12:2 = = 1,06	С – 2,8 Н – 0 Ч – 0 Н – 0 Й – 0 К – 0 М – 2,1 Н – 0 Ь – 3,5	0,93:2 = 0,46
Σ = 18,0	4,5	Σ = 5,0	1,25	Σ = 17,0	1,06	Σ = 8,4	0,46

Примітка: САЧ – середнє арифметичне число.

11. Продовженням нашого дослідження стала процедура порівняння тих консонантних моделей власних назв архетипів, які здійснили у своїх творах класики української літератури й філософії, із тими консонантними моделями, які були отримані в результаті нашого аналізу здійсненого опитування 23 респондентів. Ми встановили, що серед українських національних архетипів, які в різні часи перераховували й описували дослідники [4–5; 12–14; 18–21; 23; 30–31], мають подібні до отриманих нами консонантних моделей (див. табл. 8 далі). Наприклад, консонантна модель "МГН", "МТР" зустрічається в описах архетипу "Магна Матер" [13]. Консонантні моделі "СРЦ" (від "серце"), "НДВ'ДЛН'СТ" (від "індивідуальність"), "Л'Д'Н'СТ" притаманні опису архетипів, зафіксованих П. Юркевичем [31]. Зустрічаємо

й консонантні моделі "МКРСВТ" (від слова "макросвіт"), "ВНТРШН" (від "внутрішня"), "ЛДН" (від "людина"), "ВТЛЙ" (від "втілює"), "БГ" (від "Бог") [23: 559–606]. Модель "ХТР" (від "хутір" зустрічаємо в переліку архетипів, які описав П. Куліш [12; 18]. Найчастотнішими в творах М.Гоголя слід вважати консонантні моделі "БГ" (від "Бог"), "ХРСТС" (від "Христос"), "ДШ" (від "Душа"), "КРС" (від "краса"), "ПРР" (від "природа") [4–5]. Результати спостережень ми зафіксували в табл. 8 (див. далі).

Таблиця 7

Показники частотності звукобукв у консонантних моделях власних імен, що не сподобалися досліджуваним жінкам і чоловікам віком 18–22 років під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка "Лебедина зграя" (n = 23)

Волохи (одне слово)		Явтушок Голий (два слова) 8:2 = 4		Панько Кабанник (два слова) 9:2 = 4,5	
Консонантна модель імені ВЛХ		Консонантна модель імені ВТШКГЛЙ		Консонантна модель імені ПНЬККБНК	
Частотність	САЧ	Частотність	САЧ	Частотність	САЧ
В – 2,1 Л – 3,1 Х – 1 Σ = 6,2	2,06	В – 2,1 Т – 4,2 Ш – 4,2 К – 0 Г – 0 Л – 3,1 Й – 0 Σ = 13,6	1,94 : 2 = = 0,97	П – 5,2 Н – 0 Б – 4,2 К – 0 К – 0 Б – 5,2 Н – 0 К – 0 Σ = 14,8	1,85 : 2 = = 0,92
Σ = 6,2	2,06	Σ = 13,6	0,97	Σ = 14,8	0,92

Примітка: САЧ – середнє арифметичне число.

Із даних табл. 8 видно, що звуки [К], [М], [Л], [В], [С], [Г], [Ш] зустрічаються і в консонантних моделях опису архетипів українських класиків, й у консонантних моделях уподобань/невподобань респондентів, які оцінювали перелік власних імен роману В. Земляка "Лебедина зграя".

**Порівняння консонантних моделей у переліку
українських архетипів (на думку українських класиків)
і консонантних моделей уподобань досліджуваних 18–22 років
під час сприйняття списку власних імен роману Василя Земляка
"Лебедина згряя" (n = 23)**

КМ 1	КМ 2	КМ 3	Збіг
Консонантна модель опису архетипів українських класиків	Консонантні моделі уподобань опитуваними власних імен роману	Консонантні моделі невподобань опитуваними власних імен роману	у вживанні приголосних звуків у консонантних моделях КМ 1, КМ 2 і КМ 3
МГН, ВТЛЙ	МЛЬВ	ВЛХ	М, Л
КРС, МТР, ПРР, ХТР, ХРСТС, МКРСВ'Т	КМНЬ	ПНК, КБНК	К, М
ЛДН, ДШ, ВНТР'ШН'	ЛВК	ВТШК,	Л, Ш, В
СРЦ, БГ	СНЧ	ГЛЙ,	С, Г
Л'Д'Н'СТ'	–	–	–
НДВ'ДЛ'Н'СТ'	–	–	–

Обговорення результатів дослідження. Спираючись на перераховані раніше особливості отриманих нами результатів, що відбито в таблицях 1, 2, 3, 4, 5, 6 і 7, ми вважаємо, що психофоносемантика власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя" як ознака системи національного архетипу українців може бути виражена в декількох позиціях.

Позиція перша. В опитуванні взяли участь лише українці за національністю, які проживали й проживають на території України в останні 18–22 років. Винятком стали п'ять респондентів, які від 24 лютого 2022 року виїхали за межі України, але залишили міцні зв'язки з університетом, у якому

навчаються, а також зі своїми родинами, які залишилися в Україні. Згадані факти дозволяють нам констатувати, що в опитуванні взяли участь лише українці за національністю. Отже, всі реакції, які зафіксували респонденти, є свідченням експлікації рис національного архетипу українців.

Друга позиція. Роман "Лебедина зграя" написаний Василем Земляком, який був також українцем за національністю.

Третя позиція. Усі події, описані в згаданому романі, відбуваються на території українських земель, на яких проживали українці за національністю.

Позиції 1–3 підтверджують нашу авторську впевненість у тому, що ми дослідили ознаки системи національного архетипу українців.

Четверта позиція. В основі експлікованої системи національного архетипу українців у нашому дослідженні був її психофоносемантичний фрагмент у формі частотних звукобукв, їхніх сполучень та консонантних моделей.

П'ята позиція. Серед частотних звукобукв та їхніх сполучень слід числити не лише ті, які повторюються в межах одного слова. Серед частотних звукобукв і звукобуквосполучень у нашому дослідженні фіксуються ті, які створюють консонантну модель двох слів (наприклад, словосполучення "Панько Кабанник" складається із двох слів). У такому випадку порівняння консонантних моделей, які створюють одне слово, не може бути валідним до тих консонантних моделей, які створюють два слова. Такий підхід змусив нас поділяти на два ті коефіцієнти, що були отримані під час аналізу консонантної моделі двох слів.

Шоста позиція. Усі відповіді респондентів ми змушені були умовно розподілити на три групи за частотністю звукобукв, які зустрічалися у власних іменах роману "Лебедина зграя" Василя Земляка. Такі три групи були ідентифіковані за "принципом третин", який передбачає ідентифікацію отриманих показників на групи, що об'єднують показники в трьох діапазонах: від 0 % до 33 % (перша група), від 34 % до 66 % (друга група) і від 67 % до 100 % (третя група). Вважаємо застосування *принципу третин* найбільш відповідним, оскільки інші принципи не відповідають об'єктивності, до якої ми прагнемо.

Сьома позиція. Серед частотних *вподобаних* звукобукв, їхніх сполучень і консонантних моделей, які ми ідентифікували у відповідях респондентів, виявилися ті, що характеризуються як сонорні тверді й сонорні м'які (наприклад, "МЛБВ", "ЛВК"), або як глухі (наприклад, "СНЧ"), або як поєднання шумних твердих і сонорних твердих-м'яких "КМНЬ"). Результати наших попередніх досліджень [26–29] дозволяють стверджувати, що згадані раніше консонантні моделі частіше корелюють із позитивною семантикою.

До частотних *невподобаних* звукобукв, їхніх сполучень і консонантних моделей, які ми ідентифікували у відповідях респондентів, слід віднести поєднання сонорних і шумного твердих (наприклад, "ВЛХ"), сполучення сонорного твердого й шумних твердих (наприклад, "ВТШК"), сполучення шумного твердого, сонорних твердих і середньоязикового (наприклад, "ГЛЙ"), поєднання шумних твердих глухих і сонорного твердого (наприклад, "ПНК"), а також поєднання шумних твердих дзвінких, глухих і сонорного твердого (наприклад, "КБНК"). Перераховані звукосполучення й консонантні моделі, які створені за їх допомогою, свідчать про нейтральні чи негативні смисли в лексичних одиницях художніх і політичних текстів [26–29].

Восьма позиція. Під час порівняння КМ 1, КМ 2 і КМ 3 (консонантних моделей власних назв архетипів, які здійснили у своїх творах класики української літератури й філософії (КМ 1), із консонантними моделями, які були отримані в результаті нашого аналізу здійсненого опитування 23 респондентів (КМ 2 і КМ 3), було встановлено, що відслідковується збіг у вживанні приголосних звуків у консонантних моделях завдяки таким звукам [М], [Л], [К], [М], [Л], [Ш], [В], [С], [Г]. Перелічені консонантні звуки у своєму поєднанні в різних варіаціях можуть створювати так звані "приємні" звукобукви й консонантні моделі слів із приємною, позитивною семантикою, що було доведено раніше [26], але можуть застосовуватися й для створення тих консонантних моделей, які виражають негативну семантику й сприймаються реципієнтами як неприємні.

Висновки. Мета дослідження полягала в з'ясуванні психофоносемантики власних назв у романі Василя Земляка "Лебедина згряя" як ознаки системи національного архетипу українців.

Отримані в нашому дослідженні результати свідчать про те, що ми досягли поставленої мети. Дійсно, у власних назв, що зустрічаються в романі Василя Земляка "Лебедина згряя", зафіксовано психофоносемантичні ознаки. Згадані ознаки мають подібність до тих, що притаманні визначенням й описам ознак системи архетипів, які пропонували свого часу українські письменники, педагоги, психологи, енциклопедисти, культурологи й філософи Г. Сковорода, М. Гоголь, П. Куліш, П. Юркевич, О. Кульчицький, Д. Чижевський.

До основного висновку слід додати, що звукові, звукобуквенні сполучення, а також консонантні моделі власних назв роману Василя Земляка "Лебедина згряя", з одного боку, і звукові сполучення й консонантні моделі, ідентифіковані нами в описах українського національного архетипу, які були зафіксовані у творах п'яти згаданих українських класиків, з іншого боку, мають подібні психофоносемантичні ознаки. Останні можуть вважатися ознаками системи українського національного архетипу. Причому визначення системи в нашому дослідженні має смисл "множини взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдине ціле, взаємодіють із середовищем та між собою" [22]. Отже, подібність психофоносемантичних ознак, зафіксованих нами, свідчить про єдине ціле, яке визначається як архетип мислення українців в їхніх уподобаннях (у випадку з реципієнтами нашого дослідження) і фахових описів (у випадку з визначеннями національного українського архетипу, які були запропоновані українськими класиками).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александер Поуп. (2023, квітень 02). In Wikipedia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Александер_Поуп
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. Пер. з фр. В. Ховхун. К.: Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2004. 230 с.
3. Власні назви (2023, квітень 06). In Wikipedia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Власні_назви
4. Гоголь Н. Выбранные места из переписки с друзьями. САНКТЪПЕТЕРБУРГ: Типография Департамента внешней торговли, 1847.

5. Гоголь Н. В. Авторская исповедь. Гоголь Н.В. Полное собрание сочинений: в 14 т. / АН СССР; Ин-т рус. лит. (Пушкин. Дом). М.: Изд-во АН СССР, 1937–1952.
6. Журавлев А. П. Звук и смысл, 1991. 160 с.
7. Земляк В. Вибране: Романи, оповідання / Вступ. слово О. О. Сизоненка; упоряд. Б. О. Прокопенка. К. : Україна, 2013. 720 с.
8. Киркач В. Н., Левченко Э. Н. Роль имени в этнической культуре. Наука. Релігія. Суспільство. № 2. 2008. С. 251–259.
9. Комрат Е. П. Женские и мужские имена и святые покровители. Донецк: ООО ПКФ "БАО". 2007. 256 с.
10. Кравченко Э. А. Звукоподобие имен как структурообразующий фактор поэтономосферы. Вісник Донецького національного університету. Сер. Б: гуманітарні науки. Вип. 1–2. 2014. С. 134–140.
11. Кримський С. Б. Архетипи. Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-44787>
12. Кулиш П. Хуторская философия и удаленная от света поэзия. Санкт-Петербург: Типография товарищества "Общественная польза", 1879. 305 с.
13. Кульчицький О. Світовідчужання українця. Українська душа. Відп. ред. В. Храмова. К.: Фенікс, 1992. С. 48–65.
14. Лисий І. Кулиш Пантелеймон Олександрович. Філософська думка в Україні: Біобібліографічний словник. К., 2002. С. 112–114.
15. Манжелей И.В., Потапов В.Н. Субъекты и среда физического воспитания и спорта. Берлин: Директ-Медиа, 2017. 194 с.
16. Немеш Л. М. Пол и консонанты. Пол и его маркировка в речевой деятельности / Сост. Е. Н. Шовгеля. Кривой Рог: МИЦ ЧЯКП, 1996. 197 с.
17. Петров В. Хуторянство і Европа (Листи Кулиша з-за кордону р. 1858-го). Життя й революція. 1926. № 7. С. 71–79.
18. Письма П. Кулиша к В. Тарновскому [батькові]. Киевская старина. 1898. Т. LXI. Апрель. С. 107–131.
19. Письма П. Кулиша к Д. Каменецкому. Киевская старина. 1898. Т. LXI. Июнь. С. 366–394.
20. Письма П. Кулиша к И. Хильчевскому. Киевская старина. 1898. Т. LX. Январь. С. 84–149.
21. Письма П. Кулиша к О. Бодянскому. Киевская старина. 1898. Т. LX. Февраль. С. 283–313.
22. Система (2022, квітень 30). In Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Система>
23. Сковорода Г. Кольцо. Дружеский Разговор о Душевном Мире. Повна академічна збірка творів; За ред. Л. Ушкалова; НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди [та ін.]. Едмонтон; Торонто: Вид-во Канад. ін-ту укр. студій ; Харків: Майдан, 2011. С. 559–606.
24. Хигир Б. Имя – твоя судьба. Харьков: АРС ЛТД – АСПЕКТ, 1995. 192 с.
25. Холізм (2023, квітень 09). In Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Холізм>

26. Холод А. М. Мужские и женские речевые картины мира: Монография. Днепропетровск: Пороги, 1997. 229 с.

27. Холод О. М. ЗМІ як діагностичний інструмент утворення іміджу за допомогою аналізу "звукових малюнків" мовлення політиків. Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник. За ред. В. Різуна; КНУ імені Тараса Шевченка. К., 2004. Т. 15. Квітень-червень. С. 118–124.

28. Холод О. М. Фоносемантичний потенціал трьох поезій Осипа Маковця (кореляція поєднання агресивних консонант та коефіцієнтів семантико-семіотичних маркерів). Літературознавчі студії: зб. наукових праць. Вип. 2(53). 2018. С. 234–252.

29. Холод О. Психолінгвістичні маркери інмутації суспільства (на прикладі аналізу сполук частотних звукобукв у текстах україномовної преси 1917 року). Психолінгвістика, 27(2), 2020, С. 314–343. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-314-343>

30. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. К., 1992. С. 110–138.

31. Юркевич П. Серце і його значення в духовному житті людини за вченням слова Божого. Історія філософії України. Упор. М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин та ін. К., 1993. С. 341–348.

32. Brown, R. W., Black, A. H., & Horowitz, A. E. (1955). Phonetic symbolism in natural languages. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 50(3), 388–393. <https://doi.org/10.1037/h0046820>

33. Butler, Raleigh Anne (2017). *Cross-Linguistic Phonosemantics*. Chancellor's Honors Program Projects. https://trace.tennessee.edu/utk_chanhonoproj/2068

34. Hoshi, H., Kwon, N., Akita, K., & Auracher, J. (2019). Semantic Associations Dominate Over Perceptual Associations in Vowel-Size Iconicity. *i-Perception*, 10(4), 2041669519861981. <https://doi.org/10.1177/2041669519861981>

35. Klink R. R. & Wu L. (2014). The role of position type and combination of sound symbolism imbeds in brand names. *Marketing Letters : A Journal of Research in Marketing*, 13–24. <https://doi.org/10.1007/s11002-013-9236-3>

36. Klink R. R. (2000). Creating brand names with meaning: the use of sound symbolism. *Marketing Letters : A Journal of Research in Marketing*, 5–20. <https://doi.org/10.1023/A:1008184423824>

37. Pavlo Berest (2023, квітень 04). Український національний архетип. Блог. https://texty.org.ua/archive-blogs/54522/Український_національний_архетип-54522/

38. Sound symbolism. (2023, January 30). In Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Sound_symbolism

39. Whissell, C. (1999). Phonosymbolism and the emotional nature of sounds: evidence of the preferential use of particular phonemes in texts of differing emotional tone. *Perceptual and motor skills*, 89(1), 19–48. <https://doi.org/10.2466/pms.1999.89.1.19>

40. Whissell, C. (2004). "The sound must seem an echo to the sense": Pope's use of sound to convey meaning in his translation of Homer's Iliad. *Perceptual and motor skills*, 98(3 Pt 1), 859–864. <https://doi.org/10.2466/pms.98.3.859-864>

41. Yorkston, E., & Menon, G. (2004). A Sound Idea: Phonetic Effects of Brand Names on Consumer Judgments. *Journal of Consumer Research*, 31, 43–51.

42. Kholod, Oleksandr (2023): Kholod_O_Data_for_the_article_Psychophone_Semantics_2023. figshare. Dataset. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.22788407.v1>

43. Kholod, Oleksandr, Data for the article by Oleksandr Kholod "Psychophone semantics of proper names in Vasyl Zemliak's novel "Flock of Swans" as a sign of the national archetype system of Ukrainians" [Paper Title] (2023, May 01). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=>

REFERENCES

1. Aleksander Poup. (2023, kviten 02). In Wikipedia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Aleksander_Poup

2. Bodriiar Zh. Symuliakry i symulyatsiia. Per. z fr. V. Khovkhun. K.: Vyd-vo Solomii Pavlychko "Osnovy", 2004. 230 s.

3. Vlasni nazvy (2023, kviten 06). In Wikipedia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Vlasni_nazvy

4. Hohol N. Vybrannyye mesta iz perepiski s друзiami. SANKTPETERBURH: Tipohrafiia Departamenta vneshnei torhovli, 1847.

5. Hohol N. V. Avtorskaia ispoved. Hohol N. V. Polnoe sobranie sochinenii: v 14 t. / AN SSSR; In-t rus. lit. (Pushkin. Dom). M.: Izd-vo ANSSSR, 1937–1952.

6. Zhuravlev A. P. Zvuk i smysl, 1991. 160 s.

7. Zemliak V. Vybrane: Romany, opovidannia / Vstup. slovo O. O. Syzonenka; uporiad. B. O. Prokopenka. K. : Ukraina, 2013. 720 s.

8. Kyrkach V. N., Levchenko O. N. Rol imeni v etnicheskoi kulture. Nauka. Relihiia. Suspilstvo. № 2. 2008. S. 251–259.

9. Komrat E. P. Zhenskie i muzhskie imena i sviatye pokroviteli. Doneczk: OOO PKF "BAO", 2007. 256 s.

10. Kravchenko O. A. Zvukopodobie imen kak strukturoobrazyiuchii faktor poetonimosfery. Visnyk Donetskoho natsionalnogo universytetu, Ser. B: humanitarni nauky. Vyp. 1–2. 2014. S. 134–140.

11. Krymskyi S. B. Arkhetypy. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Elektronnyi resurs] / Redkol.: I. M. Dzyuba, A. I. Zhukovskyyi, M. H. Zheleznyak [ta in.]; NAN Ukrainy, NTSh. K.: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2001. Rezhym dostupu : <https://esu.com.ua/article-44787>

12. Kulish P. Khutorskaia filosofii i udalennaia ot sveta poezii. Sankt-Peterburh: Tipohrafiia tovarishchestva "Obshchestvennaia polza", 1879. 305 s.

13. Kulchytskyi O. Svitovidchuvannia ukrainsia. Ukraininska dusha. Vidp. red. V. Khranova. K.: Feniks, 1992. S. 48–65.

14. Lysyi I. Kulish Panteleimon Oleksandrovykh. Filosofska dumka v Ukraini: Biobibliohrafichniy slovnyk. K., 2002. S. 112–114.

15. Manzhelei I. V., Potapov V. N. Subekty i sreda fizicheskoho vospitaniia i sporta. Berlin: Direkt-Media, 2017. 194 s.

16. Nemes L. M. Pol i konsonanty. Pol i echo markirovka v recevoi deyatelnosti / Sost. E. N. Shovelii. Krivoi Roh: MYCz ChYaKP, 1996. 197 s.

17. Petrov V. Khutorianstvo i Evropa (Lysty Kulisha z-za kordonu r. 1858-ho). Zhyttia i revoliutsiia. 1926. № 7. S. 71–79.

18. Pysma P. Kulisha k V. Tarnovskomu [batkovi]. Kievskaia starina. 1898. T. LXI. Aprel. S. 107–131.
19. Pisma P. Kulisha k D. Kamenetskomu. Kievskaia starina. 1898. T. LXI. Iiun. S. 366–394.
20. Pisma P. Kulisha k I. Khilchevskomu. Kievskaia starina. 1898. T. LX. Yanvar. S. 84–149.
21. Pisma P. Kulisha k O. Bodianskomu. Kievskaia starina. 1898. T. LX. Fevral. S. 283–313.
22. Systema (2022, Kviten 30). In Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Systema>
23. Skovoroda H. Koltso. Druzheskii Razhovor o Dushevnom Mire. Povna akademichna zbirka tvoriv; Za red. L. Ushkalova; NAN Ukrainy, In-t l-ry im. T. H. Shevchenka, In-t filosofii im. H. S. Skovorody [ta in.]. Edmonton; Toronto: Vyd-vo Kanad. in-tu ukr. studii ; Kharkiv: Maidan, 2011. S. 559–606.
24. Khyhir B. Imia – tvoia sudba. Kharkov: ARS LTD – ASPEKT, 1995. 192 s.
25. Kholizm (2023, Kviten 9). In Wikipedia. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Xolizm>
26. Kholod A. M. Muzhskie i zhenskie rechevye kartiny mira: Monohrafiia. Dnepropetrovsk: Porohi, 1997. 229 s.
27. Kholod O. M. ZMI yak diahnostychnyi instrument utvorennia imidzhu za dopomohoiu analizu "zvukovykh maliunkiv" movlennia politykiv. Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky : naukovyi zbirnyk. Za red. V. Rizuna; KNU imeni Tarasa Shevchenka. K., 2004. T. 15. Kviten-cherven. S. 118–124.
28. Kholod O. M. Fonosemantychnyi potentsial trokh poezii Osypa Makoveia (korelyatsiia poiednannia ahresyvnykh konsonant ta koefitsientiv semantyko-semiotychnykh markeriv). Literaturoznavchi studii: zb. naukovykh prats. Vyp. 2(53). 2018. S. 234–252.
29. Kholod O. Psykholinhvistychni markery inmutatsii suspilstva (na prykladi analizu spoluk chastotnykh zvukobukv u tekstakh ukrajinomovnoi presy 1917 roku). Psykholinhvistyka, 27(2), 2020, S. 314–343. <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2020-27-2-314-343>
30. Chyzhevskiy D. Narysy z istorii filosofii na Ukraini. K., 1992. S. 110–138.
31. Yurkevych P. Sertse i yoho znachennia v dukhovnomu zhytti liudyny za vchenniam slova Bozhoho. Istoriia filosofii Ukrainy. Upor. M. F. Tarasenko, M. Yu. Rusyn ta in. K., 1993. S. 341–348.
32. Brown, R. W., Black, A. H., & Horowitz, A. E. (1955). Phonetic symbolism in natural languages. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, 50(3), 388–393. <https://doi.org/10.1037/h0046820>
33. Butler, Raleigh Anne (2017). Cross-Linguistic Phonosemantics. Chancellor's Honors Program Projects. https://trace.tennessee.edu/utk_chanhonoproj/2068
34. Hoshi, H., Kwon, N., Akita, K., & Auracher, J. (2019). Semantic Associations Dominate Over Perceptual Associations in Vowel-Size Iconicity. *i-Perception*, 10(4), 2041669519861981. <https://doi.org/10.1177/2041669519861981>

35. Klink R. R. & Wu L. (2014). The role of position type and combination of sound symbolism imbeds in brand names. *Marketing Letters : A Journal of Research in Marketing*, 13–24. <https://doi.org/10.1007/s11002-013-9236-3>

36. Klink R. R. (2000). Creating brand names with meaning: the use of sound symbolism. *Marketing Letters: A Journal of Research in Marketing*, 5–20. <https://doi.org/10.1023/A:1008184423824>

37. Pavlo Berest (2023, kviten 04). *Ukrayinskyi nacionalnyi arkhetyp*. Blog. https://texty.org.ua/archive-blogs/54522/Ukrayinskyj_nacionalnyj_arkhetyp-54522/

38. Sound symbolism. (2023, January 30). In Wikipedia. https://en.wikipedia.org/wiki/Sound_symbolism

39. Whissell, C. (1999). Phonosymbolism and the emotional nature of sounds: evidence of the preferential use of particular phonemes in texts of differing emotional tone. *Perceptual and motor skills*, 89(1), 19–48. <https://doi.org/10.2466/pms.1999.89.1.19>

40. Whissell, C. (2004). "The sound must seem an echo to the sense": Pope's use of sound to convey meaning in his translation of Homer's Iliad. *Perceptual and motor skills*, 98(3 Pt 1), 859–864. <https://doi.org/10.2466/pms.98.3.859-864>

41. Yorkston, E., & Menon, G. (2004). A Sound Idea: Phonetic Effects of Brand Names on Consumer Judgments. *Journal of Consumer Research*, 31, 43–51.

42. Kholod, Oleksandr (2023): *Kholod_O_Data_for_the_article_Psychophone_Semantics_2023*. figshare. Dataset. <https://doi.org/10.6084/m9.figshare.22788407.v1>

43. Kholod, Oleksandr, Data for the article by Oleksandr Kholod "Psychophone semantics of proper names in Vasyl Zemliak's novel "Flock of Swans" as a sign of the national archetype system of Ukrainians" [Paper Title] (2023, May 01). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=>

Стаття надійшла до редколегії 25.05.23

Oleksandr Kholod, DSc (Philol.)

ORCID ID: 0000-0002-6851-0176

e-mail: akhholod@ukr.net

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, Ivano-Frankivsk

**PSYCHOPHONOSEMANTICS OF PROPER NAMES
IN VASYL ZEMLIAK'S NOVEL "FLOCK OF SWANS"
AS A SIGN OF THE NATIONAL ARCHETYPE SYSTEM
OF UKRAINIANS**

The purpose of the study was to clarify the psychophonosemantics of proper names in Vasyl Zemliak's novel "Flock of Swans" as a sign of the national archetype system of Ukrainians. Among the methods, the concept of holism (general method) was chosen; analysis and synthesis, deduction and induction, quantitative-qualitative method, method of generalization and classification (general scientific methods) and survey, content analysis by the unit "word" (industry methods).

The methodology involved writing 46 proper names from the text of Vasyl Zemliak's novel "Flock of Swans" in the survey form and sending them to the respondents thanks to the social networks "Facebook", "Telegram", "Viber" and free e-mail "Freemail". The received 23 completed forms were analyzed.

The results of the research made it possible to state that the proper names found in Vasyl Zemliak's novel "Flock of Swans" have psychophonosemantic features. The mentioned signs are similar to those inherent in the definitions and descriptions of the signs of the system of archetypes, which were proposed at one time by Ukrainian writers, teachers, psychologists, encyclopedists, culturologists and philosophers H. Skovoroda, M. Gogol, P. Kulish, P. Yurkevich, O. Kulchytskyi, D. Chyzhevskiy.

Keywords: *psychophonesemantic signs, sound letters, sound combinations, national archetype of Ukrainians.*